

ЕВРОПСКА КОМИСИЈА

Брисел, 1. јул 2020. године
COM(2020) 274 final

**КОМУНИКАЦИЈА КОМИСИЈЕ ЕВРОПСКОМ ПАРЛАМЕНТУ, САВЕТУ,
ЕВРОПСКОМ ЕКОНОМСКОМ И СОЦИЈАЛНОМ КОМИТЕТУ И
ОДБОРУ РЕГИЈА**

**Европска агенда вештина за одрживу конкурентност, друштвену праведност и
отпорност**

{SWD(2020) 121 final} - {SWD(2020) 122 final}

„Улагање у наше грађане представља најбоље улагање у будућност. Вештине и образовање су покретач европске конкурентности и иновација. Међутим, Европа још увек није сасвим спремна. Побринућу се за то да искористимо све инструменте и средства који су нам на располагању како би се такво стање исправило.“

*Председница Фон дер
Лајен*

„Сви имају право на квалитетно и инклузивно образовање, оспособљавање и целоживотно учење како би одржали и стекли вештине уз помоћ којих могу у целисти учествовати у друштву и успешно се кретати на тржишту рада.“

Прво начело европског стуба социјалних права

Живимо у времену великих промена. Двострука зелена и дигитална транзиција мења начин на који живимо, радимо и комуницирамо. Очекује се да ће прелазак ЕУ на ресурсно-ефикасну, циркуларну, дигитализовану и климатски неутралну економију, као и широка примена вештачке интелигенције и роботике, створити нова радна места¹, док ће друга радна места претрпети промене или ће чак нестати. Услед демографских промена, Европа ће морати да искористи све своје таленте и разноликост. Истовремено ће се створити нове могућности у погледу запошљавања у сребрној економији и економији неге. Ове промене захтевају велико прилагођавање у области вештина како би се искористио њихов пун потенцијал.

Пандемија болести COVID-19 је убрзала дигиталну транзицију. Иако су рад на даљину и учење на даљину постали стварност за милионе људи у ЕУ, често је до изражаја долазила и ограниченост наше тренутне дигиталне припремљености. Пандемија је нагласила постојећи недостатак дигиталних вештина на тржишту рада, а притом се појављују и нове неједнакости јер многи не поседују потребан ниво дигиталних вештина или се налазе на радним местима или у школама које заостају у дигитализацији.

Пандемија је такође знатно утицала на прилике за развој каријере многих људи у ЕУ. Процењује се да ће БДП ЕУ у 2020. години пасти за више од 7 %, док ће незапосленост досегнути 9 %, што представља пораст у односу на 6,6 % забележених крајем 2019. године, а у појединим земљама је ситуација још лошија. Према проценама Комисије², поједини сектори ће у 2020. години забележити највеће губитке у погледу реалне бруто додате вредности од 20% до 40%, у поређењу са нивоима из 2019. године. Надаље, у одређеним секторима би се промет могао смањити за више од 70% у другом тромесечју 2020. године. Земље и регије у којима се економија снажно ослања на те секторе ће се суочити са већим потешкоћама при опоравку.

Како би се суочили са тим изазовом и покренули двоструку зелену и дигиталну транзицију, Комисија је предложила амбициозан пакет за опоравак и изградњу отпорније, одрживије и праведније Уније за нову генерацију³. Европа креће на свој пут опоравка, а за то су неопходни унапређење и прилагођавање вештина. То ће уједно бити кључно како би ЕУ, као геополитички актер, задржала водећу улогу у глобалном опоравку.

ЕУ је у овом тренутку, и више него икада раније, потребна промена парадигме у погледу вештина. Том ће се променом остварити одважан програм вештина за радна места како би се подстакла двострука зелена и дигитална транзиција и осигурао опоравак од социо-економских последица пандемије COVID-19 и испунили следећи

ЦИЉЕВИ:

¹ Пре избијања пандемије *COVID-19*, процене су биле да ће се до 2030. године отворити милион нових радних места. Кретања у области запослености и социјалних питања у Европи (*ESDE*) 2019 Надаље, процењено је да ће се захваљујући тим технологијама у наредних 5 година отворити готово 60 милиона нових радних места широм света.

² Утврђивање потреба за опоравком; *SWD (2020) 98 final*

³ *COM(2020)442 final*.

- **Јачање одрживе конкурентности:** Вештине и целоживотно учење су пресудни за дугорочан и одржив раст, продуктивност и иновације, те су стога кључни чинилац за конкурентност предузећа свих величина, а нарочито малих и средњих предузећа (МСП)⁴. Када се људима омогући стицање одговарајућих вештина, то им помаже да раде ефикасније и да користе напредне технологије⁵, уклања се велика препрека пословним улагањима⁶, спречава се настанак неусклађености на тржишту рада⁷ и постављају се темељи за истраживање и развој, као и за иновације унутар предузећа. Европа може само уз одговарајуће вештине ојачати свој положај у погледу глобалне тржишне утакмице и осигурати одржив економски опоравак усмерен на зелену и дигиталну транзицију. То посебно значи остваривање Европског зеленог договора као стратегије раста ЕУ, и развој стратешких сектора и екосистема утврђених у новој индустријској стратегији ЕУ.
- **Осигурање социјалне праведности:** приступ приликама за усавршавање и преквалификацију је од суштинског значаја за десетине милиона радника који су се нашли у ситуацији да раде скраћеним радним временом или су остали без запослења, без обзира на тренутан ниво вештина или подручје квалификација. Опоравак Европе ће бити успешан само ако се притом оствари повезаност и ако нико не буде запостављен. Стицање одговарајућих вештина значи већу вероватноћу да ће особа остати запослена и лакше савладати прелазак с једног радног места на друго. То захтева осигуравање једнаког приступа додатним могућностима усавршавања за све особе, без обзира на пол, расно или етничко порекло, веру или уверење, инвалидитет, животну доб или сексуалну оријентацију, укључујући нискоквалификоване одрасле особе и особе са мигрантским пореклом. Осим тога, требало би обухватити сва подручја, од великих градова до руралних, обалних или удаљених подручја, широм Европске уније.
- **Изградња отпорности:** У последњих неколико месеци, многе су професије биле изложене снажном притиску. То се посебно односи на здравствене раднике и раднике у области пружања здравствене неге, као и остале који су изложени притиску јер раде у малопродаји, транспорту, социјалним или комуналним услугама, а не смемо заборавити ни наставнике и остале просветне раднике. Довољан број квалификованих радника у тим стратешким секторима је неопходан за обезбеђивање делотворног приступа основним здравственим, социјалним или образовним услугама за грађане у периоду кризе. Кад је реч о појединцима, отпорност која расте са стицањем вештина доводи до смањења зависности од тржишних услова и повећане способности сналажења када су у питању животне и професионалне промене. Надаље, пандемија *COVID-19* је показала колико је дигитална спремност неопходна за наставак образовних и пословних активности. Изазови постављени пред информатичку инфраструктуру и е-системе су указали на потребу за побољшањем наших људских капацитета за приправност и одговор у области сајбер безбедности.

Како бисмо били успешни, целоживотно учење мора постати европска стварност за све. Сви Европљани би требали имати приступ атрактивним, иновативним и инклузивним програмима учења, имзеђу осталог и зато што вештине брже застаревају. Образовање у раној животној доби је и даље кључно, али би то требало представљати тек почетак целоживотног учења: од раног и предшколског образовања и васпитања, основношколског и средњошколског образовања, до техничког и струковног образовања и оспособљавања и терцијарног образовања, али и образовања одраслих. **Учење током целог живота**, укључујући и у старијој доби, ће бити оно што ће донети промене. Међутим, сваке године мање од 40 % одраслих

особа учествује у неком облику учења. То није довољно за поновно покретање економије и искоришћавање свих предности зелене и дигиталне транзиције. Свакој особи у ЕУ треба омогућити усавршавање и преквалификацију, и признати сваки корак на том путу.

⁴ Европска комисија (2017), Улагање у људски капитал – Процена ефикасности јавне потрошње на образовање, Напомена упућена Еврогрупи дана 6 новембра 2017. године

⁵ *Woessmann, L.*, Економска оправданост образовања, Аналитички извештај бр. 20, Ифо институт и Универзитет у Минхену, 2017.

⁶ У анкети о улагањима Европске инвестиционе банке из 2017. године, готово 80% предузећа је навело недостатак квалификованог особља као фактор који представља препреку њиховим улагањима.

⁷ Европска комисија (2014), Економска оправданост образовања. Припремни документ припремљен од стране служби Комисије за потребе политичке расправе при Савету, 12. децембра 2014. године).

Оспособљавање за посао би требало представљати водеће начело у тим настојањима. То значи да треба започети са мапирањем вештина које појединац већ поседује, а затим пружити циљано оспособљавање које задовољава посебне потребе за усавршавањем и преквалификацијом, и помоћи појединцу да пронађе посао за који постоји потражња на тржишту рада.

Иако већина одговорности за политике у области вештина остају на националном, регионалном и локалном нивоу, Европа има важну улогу. Многи људи раде у малим предузећима која припадају ланцима вредности који се протежу широм Европе. У свим секторима – од аутомобилске и текстилне индустрије преко фармацеутске индустрије до енергетике – постоји европски „ланац талената”. Јачањем тог ланца ће се ојачати и јединствено тржиште и отпорност наше економије. ЕУ може пружити подстицај и подршку државама чланицама да донесу политике које иду у истом смеру и које се делотворно баве зеленом и дигиталном транзицијом, а тиме и јачањем отпорност наше економије и друштва.

Европа такође пружа вредну подршку путем сопственог буџета. Према Комисијином предлогу инструмента *Next Generation EU*⁸ („ЕУ следеће генерације“), буџет ЕУ треба искористити као потпору опоравку држава чланица и поновном покретању економије. Уз обновљени дугорочни буџет од EUR 1,1 билион, који је ојачан наменским привременим инструментом *Next Generation EU* у износу од EUR 750 милијарди, Европска унија даје подстицај за улагање у одржив, инклузиван и праведан опоравак. Улагања у вештине су у самој сржи тих предлога. Државама чланицама се стављају на располагање досад незабележене могућности за финансирање политика у области вештина којима се јача отпорност на економске шокове и способност бржег опоравка од тренутне кризе и усмеравања на двоструку транзицију.

Нова Агенда вештина, заснована на Агенди вештина⁹ из 2016. године која искоришћава потенцијал Европског плана опоравка, поседује пет градивних елемената:

Позива на заједничко деловање, предузећа, социјалних партнера и заинтересованих страна како би се обавезали на сарадњу, посебно у оквиру индустријских екосистема ЕУ и у свим ланцима вредности

Дефинише јасну стратегију како би вештине довеле до запошљавања

Помаже у изградњи вештина током целог живота у окружењу у којем је целоживотно учење уобичајено

Утврђује **финансијска средства за подстицање улагања у вештине**

Утврђује амбициозне циљеве за усавршавање и преквалификацију које треба остварити у наредних пет година

Новом Агендом вештина се остварује европски стуб социјалних права, а нарочито његово прво начело којим се утврђује право на квалитетно и инклузивно образовање, оспособљавање и целоживотно учење. Она је такође чврсто повезана са **Европским зеленим договором**¹⁰, новом **Дигиталном стратегијом**¹¹ и новом **Индустријском стратегијом и стратегијом за МСП-ове**¹² јер су вештине кључне за њихов успех. Надаље, Агендом се такође пружа подршка предлогу Препоруке Савета под називом

⁸ *COM(2020)441 final/2.*

⁹ *COM(2016) 381 final.*

¹⁰ Комуникација Комисије о Европском зеленом договору, *COM(2020) 640 final.*

¹¹ Европска дигитална стратегија, 2020 <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/content/european-digital-strategy>

¹² *COM(2020) 102 final* и *COM(2020) 103 final.*

„Лакши прелазак у свет рада – јачање Гаранције за младе”, који је Комисија данас донела и који узима у обзир закључке недавног **Извештаја о утицају демографских промена**¹³. Нови **Акциони план за циркуларну економију и Стратегија ЕУ за заштиту биодиверзитета до 2030. године** такође истичу кључну улогу вештина у транзицији према зеленој економији.

Нова Агенда вештина је повезана са другим политичким иницијативама којима се подржава приступ целоживотног учења. Исти же бити праћен даљим предлозима који ће представљати нов подстицај у области образовања, а нарочито иницијатива за успостављање **Европског образовног простора** до 2025. године која ће се остварити уклањањем препрека учењу широм Уније и промовисањем иновативног и инклузивног образовања и оспособљавања за све. **Европски истраживачки простор** такође промовише усавршавање и преквалификацију особља, нарочито у академској заједници. Ове иницијативе ће заједно помоћи при изградњи културе целоживотног учења у Европи, подстицати приступ који се заснива на потражњи како би се ојачала сарадња са индустријом и повећала запошљивост грађана.

¹³ *COM (2020) 241 final.*

1. ЗАЈЕДНИЧКИ РАД У ОКВИРУ ПАКТА ЗА ВЕШТИНЕ

Снажније заједничко деловање може знатно повећати учинак улагања у вештине. У политикама и деловању у области вештина учествују бројни актери. Министарства, пружаоци услуга образовања и оспособљавања, сама индустрија, истраживачке организације, социјални партнери, привредне коморе и агенције за запошљавање су само неки од актера који доприносе остваривању широких могућности за усавршавање и преквалификацију. Усклађеним напорима се може постићи јасноћа за појединце и предузећа у целокупном ланцу вредности, смањење трошкова и фокус на приоритетима.

Успешни програми за стицање вештина комбинују различите фазе како би пратили сваког радника током преквалификације или усавршавања: од утврђивања вештина потребних за двоструку транзицију, надоградње тих вештина уз помоћ циљаних програма оспособљавања и подршке њиховој употреби на радном месту или отварању нових радних места.

Први градивни елемент Агенде вештина јесте подстицање сарадње путем Пакта за вештине.

Мера бр. 1: Пакт за вештине

У оквиру Пакта ће се подстицати квалитетна улагања у вештине за све радно способне особе широм Уније.

Пакт за вештине ће окупити све заинтересоване стране, приватне и јавне, који имају заједнички циљ везан за усавршавање и преквалификацију европске радне снаге, како би се људима омогућило учествовање у двострукој зеленој и дигиталној транзицији. Све наведене заинтересоване стране ће потписати **Повељу** у којој ће бити дефинисана кључна начела¹⁴ за усавршавање и преквалификацију радне снаге унутар њихових организација, али и у целом ланцу вредности или екосистему. У изради Повеље ће учествовати све заинтересоване стране.

Пакт ће олакшати јавно-приватну сарадњу. Конкретно, успоставиће се **опсежна партнерства**, између осталог и на регионалном нивоу, у стратешким индустријским екосистемима¹⁵ и приоритетним подручјима утврђеним у Европским зеленим договором како би се испунили амбициозни зацртани циљеви. Та партнерства ће укључивати све заинтересоване стране, а нарочито мала и средња предузећа која имају потешкоћа при налажењу квалификованог особља. Заинтересоване стране ће бити подстанкуте да удруже своја стручна знања, ресурсе (на пример, установе за оспособљавање унутар ланца вредности) и финансијска средства при спровођењу конкретних мера за усавршавање и преквалификацију, са јасним обавезама које ће људима омогућити да задрже, промене или пронађу нова радна места.

Пактом ће се **олакшати и приступ информацијама о инструментима ЕУ** за финансирање вештина тако што ће бити понуђена јединствена улазна тачка на нивоу ЕУ.

Покретање Пакта се планира у новембру 2020. године током Европске недеље стручних вештина, а у њој ће учествовати европски социјални партнери, Европски парламент, председништво Савета Европске уније, Европска комисија, заинтересоване стране из стратешког индустријског екосистема и друге заинтересоване стране.

Miguel руководи малим предузећем које производи специјализоване делове за електричне аутомобиле, што представља подручје рада у којем је технолошки развој брз. Захваљујући Пакту за вештине, његово предузеће се придружило широком партнерству које укључује целокупан ланац набавке. Његово особље сада може похађати најсавременије програме оспособљавања, осмишљене у сарадњи са једним истраживачким институтом, у просторијама које су у власништву већих предузећа.

Социјални партнери у одређеном сектору се договарају да ће у сваком укљученом предузећу увести функцију „амбасадора за оспособљавање”. То су запослени који своје колеге информишу о могућностима оспособљавања и о њиховим правима у вези с тим, и пружају им мотивацију да исте искористе. Догађа се да нискоквалификоване особе посебно нерадо разговарају са надређенима о својим потребама за оспособљавањем. Амбасадори за оспособљавање би могли бити од помоћи у савладавању те препреке.

¹⁴ Начела укључују родна питања и борбу против дискриминације.

¹⁵ Како је наведено у Индустијској стратегији ЕУ донесеној у марту 2020. године

Пакт за вештине ће створити везе међу постојећим иницијативама ЕУ за сарадњу и постати, по потреби, јединствена улазна тачка за следеће:

- **План за секторску сарадњу у области вештина** којим се дефинишу информације о вештинама у сектору, мапирају кључне потребе за поједина занимања, дефинишу профили занимања и покрећу програми обуке. Идеја оспособљавања за посао је једна од основних елемената тих Плана, које је потребно надоградити, отворити за више сектора и добити додатна финансијска средства. Поступак израде планова ће знатно бити убрзан како би се осигурало остваривање правовремених резултата у складу са потребама предузећа и појединаца у погледу вештина. У редизајниране Планове ће се уврстити и веза ка могућности запошљавања на крају програма обуке.
- **Ојачани Европски савез за шегртовање.** Како је наведено у Комуникацији о подршци за запошљавање младих: Лакши прелазак у свет рада за нову генерацију¹⁶, мобилизоваће се нова средства за одржавање понуда шегртовања упркос тренутној економској кризи, као и за развој програма шегртовања. У оквиру обновљеног савеза ће се покренути нове националне коалиције за шегртовање, у којима ће и шегртима бити дата прилика да пруже повратне информације и чиме ће се ојачати социјални дијалог.
- **Коалиција за дигиталне вештине и радна места** ће позвати државе чланице, предузећа, социјалне партнере, непрофитне организације и пружаоце услуга образовања на преузимање обавеза у погледу нових програма за обуку, запошљавање или преквалификацију постојеће радне снаге ради побољшања дигиталних вештина. Недавни позив на преузимање обавеза у контексту пандемије *COVID-19* је за резултат имао више од 70 нових преузетих обавеза¹⁷. Јачањем административне подршке Коалицији, Комисија ће осигурати јединствену контактну тачку која ће омогућити размену дигиталног садржаја, најбоље праксе и могућности оспособљавања, између осталог и за МСП-ове.

Пакт за вештине обухвата све секторе и отворен је за све заинтересоване стране. У почетку ће се фокусирати на индустријске екосистеме који су тешко погођени тренутном кризом и приоритетна подручја утврђена у оквиру Европског зеленог договора, за које ће амбициозне стратегије усавршавања и преквалификације бити кључне како би се покренуо опоравак, док ће се други екосистеми и области обрађивати касније:

- **Здравство:** пандемија *COVID-19* нас је подсетила колико зависимо од здравствених радника који морају стећи вештине и проћи обуку о сузбијању инфекција, карантинским протоколима, употреби заштитне опреме и пословима у вези са клиничким управљањем. Иако сектор здравства и социјалне заштите чини 10% укупне запослености у ЕУ, процењује се да ће исти бити увећан за више од 830.000 нових радних места, што заједно са потребама замене значи 8 милиона радних места у следећих 10 година¹⁸. Осим тога, због потребе здравствених организација да успешно примењују нове дигиталне технологије попут вештачке интелигенције, којима се побољшава квалитет неге и повећава ефикасност здравствених система држава чланица, потражња за основним и напредним дигиталним вештинама ће знатно порастати до 2030. године.¹⁹ То указује на знатну неусклађеност вештина са потребама тржишта рада која ће се још погоршавати услед старења становништва и раста броја оболелих од хроничних болести. Попуњавање те празнине је кључно како би био загарантован висок ниво отпорности и праведности националних система социјалне заштите у ЕУ.

¹⁶ *COM(2020) 276 final.*

¹⁷ Приватне или јавне организације преузимају обавезу директног доприноса смањењу недостатка дигиталних вештина са којим се Европа суочава, нпр. обавезују се да ће пружати обуке за стицање вештина, осигурати радну праксу или приступ могућностима за развој дигиталних вештина. Преузете обавезе се могу прегледати овде: <https://pledgeviewer.eu/>

¹⁸ *CEDEFOP* Панорама вештина, Здравствени радници и помоћно здравствено особље.

¹⁹ *EIT Health and McKinsey*, 2020, Трансформација здравства помоћу вештачке интелигенције: Утицај на радну снагу и организације.

- **Грађевинарство:** пандемија *COVID-19* је знатно утицала на сектор²⁰ који се углавном састоји од малих и микро предузећа која обезбеђују локална радна места (међу њима је више од 90% МСП-ова²¹). Тај сектор са 12 милиона радника има потешкоћа при привлачењу младих и квалификованих радника²². Јаз у погледу вештина је приметан у зеленом дизајну, технологијама и материјалима. Уз покретање опоравка, усавршавање треба фокусирати на енергетску и ресурсну ефикасност, децентрализована решења за енергију из обновљивих извора, начело кружности, дигитализацију и обнову постојећих грађевина, у складу са захтевима приступачности²³. Доступност квалификованих грађевинских радника је кључна за успех „таласа обнове” покренутог у оквиру Европског зеленог договора.
- **Аутомобилски сектор и сектор саобраћаја:** ограничења путовања уведена током пандемије *COVID-19* су знатно утицала на сектор ваздухопловног, железничког и поморског саобраћаја, унутрашње пловидбе и друмског саобраћаја, и снажно су погодила саобраћајни сектор који запошљава више од 9 милиона људи у ЕУ²⁴. Мере ограничавања ширења болести знатно су нарушиле и аутомобилску индустрију и њен опсежан ланац набавки, а најмање 1,1 милион радних места је било погођено привременим затварањем фабрика²⁵. Аутомобилски сектор, који остварује 7% БДП-а у ЕУ, већ је био суочен са великим структурним променама и императивом улагања у дигитализацију, зелену технологију (нпр. батерије²⁶ за увођење електрификације саобраћаја и друга решења повезана са алтернативним горивима), већу повезаност и аутоматизацију, као и са трансформацијом постојећих пословних модела и ланца вредности. Сектору саобраћаја, а посебно аутомобилској индустрији, је потребан јасан план за подстицање развоја низа нових вештина, укључујући анализу великих података, развој софтвера, вештачку интелигенцију, роботiku, хемију, електроинжењерство и нови низ „меких“ вештина. Требало би подстицати максимално искоришћавање тих вештина у целом екосистему и ланцима набавке, на пример увођењем инфраструктуре за пуњење електричних возила.
- **Туризам:** пандемија *COVID-19* је смањила активност за 80%, па је без спровођења хитних мера у опасности 6 милиона радних места²⁷. Потребне за вештинама постоје, између осталог, у подручјима попут интернет маркетинга, рециклаже и управљања отпадом, водоводних и енергетских услуга усмерених на транзицију према одрживијем туризму, међукултурног разумевања и комуникација и нових хигијенских протокола²⁸. Оптимизација искустава путника ће се заснивати на комбинацији дигиталних података и услуга које пружају људи. Ти недостаци у погледу вештина и нови профили радних места су већ утврђени постојећим Планом за секторску сарадњу у подручју вештина²⁹. Сада је исти потребно осавременити, јер технолошке иновације и нови друштвени трендови настају тако брзо да нека предузећа не могу држати корак са тим променама. Особље ће морати бити у могућности да ради у различитим одељењима, на различитим нивоима и користити се различитим алатима и апликацијама.

²⁰ *OECD*, Процена почетног утицаја мера ограничавања ширења болести *COVID-19* на економску активност, Слика 1.

²¹ У 2017. години се 94 % предузећа у грађевинарству убрајало у МСП-ове, *Eurostat* [sbs_sc_con_r2].

²² *European Builders Construction*, интернет страница о вештинама.

²³ Директива (ЕУ) 2019/882 о захтевима за приступачност производа и услуга.

²⁴ Саобраћај у бројкама за 2019. годину <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/f0f3e1b7-ee2b-11e9-a32c-01aa75ed71a1>

²⁵ Европско удружење произвођача аутомобила (ACEA), Утицај *COVID-19* на запосленост у европској аутомобилској индустрији

²⁶ У оквиру Плана за секторску сарадњу у области вештина, покренут је пројекат за вештине потребне за сектор батерија „ALBATTS”, који ће бити важан не само за аутомобилски сектор него и за растући сектор складиштења енергије.

²⁷ *COM(2020) 550 final*: Туризам и саобраћај од 2020. године надаље.

²⁸ *C(2020) 3251* Смернице ЕУ за поступни наставак пружања услуга у туризму и за здравствене протоколе у угоститељским објектима – *COVID-19 2020/C 169/01*.

²⁹ <https://nexttourismgeneration.eu/>

2. ОСПОСОБЉАВАЊЕ ЗА ПОСаО: УСКЛАЂИВАЊЕ ПОЛИТИКА СА ЦИЉЕМ ПОСТИЗАЊА РЕЗУЛТАТА

Укључивање идеје „вештина за радна места”, другог градивног елемента Агенде вештина, подразумева свеобухватан приступ усавршавању и преквалификацији који обухвата целокупан ланац вредности.

Први корак су поуздане информације о вештинама како би се осигурало оспособљавање релевантно за тржиште рада. Њих треба укључити у националне стратегије за вештине и у системе образовања и оспособљавања. С друге стране, и предузећа би требала развити интерне поступке за утврђивање недостатака у погледу вештина и мере за усавршавање сопствених радника.

У овом одељку се наводе главне компоненте приступа „вештине за радна места”, чији је циљ подршка радној снази ЕУ да у потпуности искористи предности зелене и дигиталне транзиције.

2.1. Прецизније информације о вештинама: темељ за усавршавање и преквалификацију

Први корак који је потребно предузети како би се осигурало да људи могу стицати вештине које су им потребне за садашњи или будући посао јесу ажуриране информације о потребама за вештинама. Међутим, информације о вештинама често бивају сазнате прекасно за доношење одлука. Потребно је осигурати приступачне, лако разумљиве, прецизне и ажуриране информације о вештинама. Осим анкета којима се прате особе са дипломом и успоређивања административних података, вештачка интелигенција и анализа великих података имају значајан потенцијал. Вештачка интелигенција и велики подаци се могу применити на дефинисање нових профила радних места у различитим секторима на основу посебних вештина које су потребне за одређени посао.

Агенција ЕУ, *Cedefop*, је започела са пилот-пројектом у оквиру којег се методом великих података анализирају интернет огласи за радна места, како би се истражило које вештине послодавци траже на регионалном нивоу³⁰, док се у оквиру планова за секторску сарадњу у области вештина истражују вештине потребне у кључним секторима. На темељу тих прича о успеху, потребно је обновити напоре за даље продубљивање информација о вештинама, узимајући у обзир и регионалну и секторску димензију, њихово обједињавање и представљање на приступачан начин, између осталог за установе и организације за образовање и оспособљавање.

Мера бр. 2: Јачање опсега информација о вештинама

Како би ојачала опсег информација о вештинама и исти проширила, Комисија ће предузети следеће:

- пружиће подршку развоју нових и дубљих информација о вештинама, укључујући на регионалном и секторском нивоу. На темељу пилот-пројекта *Cedefop*-а за анализу великих података, израдиће трајни онлајн алат путем којег ће се објављивати информације у стварном времену како би их све заинтересоване стране могле користити³¹. Истражиће партнерства за употребу података са приватних портала за запошљавање и информација о вештинама на националном нивоу;
- Обавиће централизацију информација о вештинама и ширити их путем Пакта за вештине, у синергији са Европским истраживачким простором;
- Промовисаће учествовање социјалних партнера у изради пројекција кретања на тржишту рада и утврђивању потреба за оспособљавањем како би се развијале информације о вештинама;
- Пружиће подстицај јавним и приватним службама за запошљавање за употребу информација о вештинама, а нарочито ће подстицати мрежу јавних служби за запошљавање (*PES*) зарад промовисања раног препознавања недостатка вештина и трендова повезаних са могућностима запошљавања, имајући осталог како би се боље искористило потенцијал мобилности унутар ЕУ и миграција из трећих земаља;

³⁰ *Cedefop*-ов алат '*Skills Ovate*', *NUTS 2* ниво.

³¹ Онлајн алат ће пружати детаљне и ажуриране информације о вештинама, нарочито на регионалном и секторском нивоу, чиме ће се у реалном времену омогућити преглед потреба за вештинама на тржишту рада, што се може понављати у врло кратким временским размацима и омогућити утврђивање трендова у погледу потреба за вештинама и откривање новонасталих потреба за вештинама.

-
- Представиће информације о вештинама прилагођене потребама појединаца у оквиру *Europass*-а, платформе ЕУ уз помоћ које појединци могу лакше управљати својим учењем и каријером. На тај начин ће им се помоћи при одабиру студија, обука и посла, а то ће уједно помоћи и саветницима и менторима, као и јавним службама за запошљавање.
-

2.2. Пружање подстицаја националним стратегијама за вештине, улога служби за запошљавање и законитих миграција

Кад је реч о оспособљавању за посао, потребне су националне стратегије за вештине, које укључују све заинтересоване стране. Националне стратегије за вештине, осмишљене и спроведене у оквиру приступа на нивоу власти, служе за усклађивање рада у политикама запошљавања, образовања, истраживања, индустрије и регионалног развоја. Оне би требале укључивати социјалне партнере, цивилно друштво, заинтересоване стране у области образовања и оспособљавања и на тржишту рада, и ослањају се на постојеће националне стратегије за вештине.

С обзиром на актуелну кризу и њен утицај на незапосленост, нарочито младих особа, службе за запошљавање, како јавне тако и приватне, у сарадњи са јавним телима и пружаоцима услуга образовања и оспособљавања, као и у сарадњи са националним коалицијама за дигиталне вештине и радна места, требају дати кључан допринос националним стратегијама за вештине. Јавне службе за запошљавање могу играти већу улогу у усмеравању људи према чешћем и бољем усавршавању и преквалификацији, као и у остваривању веће релевантности система образовања и оспособљавања за тржиште рада. Националним стратегијама за вештине се усклађују националне и регионалне политике и улагања с обзиром на заједнички утврђене главне изазове. Оне служе и за оријентацију држава чланица у пројектима које суфинансирају заједно са европским фондовима.

Испуњавање потреба за одговарајућим вештинама за двоструку транзицију и савладавање демографских изазова се може остварити и уз помоћ стратешког приступа законитим миграцијама који је усмерен на привлачење и задржавање талената. Државе чланице су и даље надлежне за одлучивање о броју радника миграната које прихватају, али снажан оквир ЕУ им може пружити подршку када је у питању привлачење радника миграната који су потребни Европској унији и осигурати да сви имају користи од миграције радне снаге. Како би се законите миграције могле усмерити према регионима и занимањима у којима је приметан недостатак вештина, потребни су боље усклађивање постојећих и тражених вештина и јасне процедуре. Потребно је учинити више како би се унапредили законити начини доласка у ЕУ и признавање компетенција држављана трећих земаља на тржишту рада ЕУ. То би требало спроводити у партнерству са трећим земљама како би се већим улагањима у вештине промовисали и развој и мобилност. На крају, једнако је важно стратешки искористити потенцијал и вештине миграната из трећих земаља који већ бораве у ЕУ. Упркос све већем нивоу образовања, они и даље у просеку имају ниже нивое квалификација, што представља препреку дугорочном укључивању на тржиште рада.

Мера бр. 3: Подршка ЕУ стратешким националним мерама усавршавања

Комисија ће пружити подршку свим државама чланицама у припреми свеобухватних националних стратегија за вештине у којима учествују сви нивои власти. Она ће се темељити на раду који је већ обављен у сарадњи са *OECD*-ом у 11 држава чланица, као и на другим постојећим стратегијама за вештине на нивоу држава чланица. Комисија ће, према потреби, подржати доношење или ревизију стратегија, и помоћи ће у праћењу напретка у погледу њиховог спровођења. Комисија ће подстицати борбу против родних и других дискриминаторних стереотипа. Посебан нагласак ће бити на важности трансверзалних и предузетничких вештина, као и на вештинама које прате дигиталну и зелену транзицију, попут вештина стечених на студијима у области науке, технологије, инжењерства и математике (*STEM*).

Комисија ће заједно са Европском мрежом јавних служби за запошљавање осмислити догађаје за вршњачко учење како би се нагласак ставио на вештине потребне на тржишту рада, нарочито за

незапослене и раднике који раде по скраћеном радном времену. Активности ће бити усмерене и на побољшање пружања услуга професионалног усмеравања, између осталог и за запослене особе, а нарочито за рањиве групе људи, као и на уклањање недостатака у погледу вештина, посебно у погледу недостатка дигиталних вештина. Осим тога, испитаће се и потпуно искоришћавање могућности прекограничне сарадње.

У оквиру предстојећег Пакта о миграцијама и азилу, Комисија ће настојати да побољша законите начине доласка у ЕУ, између осталог поновним покретањем преговора о Директиви о плавој карти, како би се привукли висококвалификовани радници. Пактом ће се такође пружити и веродостојне понуде законитих места миграције у оквиру нових партнерстава са трећим земљама за тражење талената, и истражити нови инструменти за законите миграције.

Због врло високог процента нискоквалификованих одраслих особа у једној држави чланици, у њеној националној стратегији за вештине је истакнута потреба за подстицањем културе образовања одраслих и побољшањем учешћа и усклађености. Захваљујући томе, *Peter*, који ради у хотелијерском и туристичком сектору, је добио могућност да похађа нови програм струковног оспособљавања одраслих у свом региону. Програм ставља нови нагласак на дигиталне и трансверзалне вештине које су све потребније радницима у туристичком сектору.

2.3. Струковно образовање и оспособљавање које ће одговарати будућим потребама

Организације које пружају образовање и оспособљавање морају осигурати релевантне вештине у континуитету целоживотног учења. Од првих дана европске сарадње, струковно образовање и оспособљавање (*VET*) је у средишту пројекта ЕУ, а од тада је постало део ширег европског оквира сарадње у области образовања и оспособљавања и Европског образовног простора. Данас отприлике половина ученика у ЕУ похађа струковно образовање и оспособљавање, које се све више организује и на вишим нивоима³². Европи су потребни прилагодљиви, отпорни системи струковног образовања и оспособљавања који ће одговарати и будућим потребама, и који ће младима бити добра основа за улазак на тржиште рада које се стално мења, а одраслима осигурати приступ струковним програмима прилагођеним двострукој транзицији.

Мера бр. 4: Предлог препоруке Савета о струковном образовању и оспособљавању за одрживу конкурентност, социјалну праведност и отпорност

Комисија данас доноси Предлог препоруке Савета о струковном образовању и оспособљавању за одрживу конкурентност, социјалну праведност и отпорност. Том иницијативом се:

- предлаже модернизована визија политике ЕУ за струковно образовање и оспособљавање како би млади и одрасли стекли вештине потребне за постизање успеха на тржишту рада, како би се подржале зелена и дигитална транзиција, укључујући трансверзалне вештине, како би се загарантовала инклузивност и једнаке могућности, и како би европско струковно образовање и оспособљавање постало глобална референтна тачка за развој вештина;
- представљају начела за спровођење те визије, укључујући стављање већег нагласка на проходност према другим образовним секторима, повећану мобилност у сврху учења и блиску сарадњу са послодавцима. струковно образовање и оспособљавање такође промовише као атрактиван избор и за жене и за мушкарце, а промовише и укључивање рањивих група;
- постављају циљеви за системе струковног образовања и оспособљавања како би се повећала доступност прилика за учење и мобилност кроз рад, као и запошљивост особа са завршеним струковним образовањем и оспособљавањем;
- предлаже низ мера које треба спровести на нивоу ЕУ како би се подржала реформа

³² Програми струковног образовања и оспособљавања обухватају различите образовне нивое. У апсолутним бројкама, највећи број полазника струковног образовања и оспособљавања (8,5 милиона полазника) је уписан на средњошколске програме (више секундарно образовање). То се може упоредити са 1.5 милиона полазника образовања након секундарног које није терцијарно образовање, 1,2 милиона на кратким терцијарним студијама, 1,2 милиона на основним академским студијама и 0,7 милиона на мастер студијама - све се односи на струковне програме. Извор: *UNESCO-OECD-Eurostat (UOE)* заједничко прикупљање података о образовању и обуци.

посебно у погледу јачања дигиталне спремности установа које пружају такво образовање, између осталог и за њихове наставнике, како би се пружила подршка шегртовању и центрима за струковну изврсност повезанима са стратегијама паметне специјализације и/или регионалним стратегијама за иновације и раст.³³

Шта је центар за струковну изврсност?

Постоје различите врсте центара за струковну изврсност (*CoVE*). Без обзира на ту разноликост, могу се утврдити две обимне врсте тих центара: 1. центри „изграђени са сврхом” или именовани субјекти као део националних/регионалних аранжмана за струковну изврсност; и 2. центри који су појединачни пружаоци струковног образовања и оспособљавања који функционишу за регион, подрегију или сектор³⁴. Они пружају подршку предузетничким иницијативама и делују као центри знања и иновација за предузећа, нарочито за МСП-ове. Предложена Препорука има амбицију да подржи оснивање најмање 50 центара за струковну изврсност³⁵ који ће представљати врхунске референтне тачке за почетно оспособљавање младих и за континуирано усавршавање и преквалификацију одраслих особа³⁶.

На пример, центар за струковно образовање и оспособљавање који делује у сектору културних и креативних индустрија, а финансира се из Еразмус програма, са партнерима у другим земљама успоставља мрежу произвођача знања (пружаоци услуга истраживања и струковног образовања и оспособљавања) и предузећа. У оквиру мреже се оснивају центри за иновације за подршку секторским МСП-овима, квалификованом стручном особљу и полазницима струковног образовања и оспособљавања. Развија се и уводи програм оспособљавања усмерен на предузетништво, решавање проблема, критичко мишљење и иновације процеса/производа, и оснивају се пословни инкубатори за полазнике струковног образовања и оспособљавања, особље културних и креативних индустрија и предаваче.

2.4. Покретање иницијативе „Европски универзитети” и усавршавање научника

Високо образовање је кључни покретач путем којег студенти стичу вештине које су им потребне у будућности. Универзитети стварају напредна знања и вештине које друштву омогућавају да се путем иновација суочи са великим изазовима. Људи остварују свој пуни потенцијал стичући вештине високог нивоа које им омогућују бржи професионални, друштвени и лични развој. Брзе промене на тржишту рада и у друштву захтевају трансформисање установа терцијарног образовања и бољу усклађеност са економским окружењем како би се осигурало да особе са дипломом поседују образовање и вештине потребне на тржишту рада, а нарочито оне које су потребне за двоструку транзицију.

Истраживачи имају водећу улогу у погледу науке и иновација, а то захтева посебан скуп вештина. Може се учинити више како би се дефинисале те посебне вештине, али и основне вештине које су им потребне за успешну каријеру унутар и ван академске заједнице, као и како би се подстакла мобилност научника у целој Европи.

Мера 5: Покретање иницијативе „Европски универзитети” и усавршавање научника

Како би се остварила идеја о Европским универзитетима, Комисија ће у блиској сарадњи са заинтересованим странама и државама чланицама:

- радити на потпуном увођењу иницијативе „Европски универзитети” у оквиру програма Еразмус (2021–2027) и *Horizon Europe*, између осталог уклањањем препрека делотворној и дубљој транснационалној сарадњи између институција високог образовања и продубљивањем сарадње са економским субјектима, нарочито ради убрзавања двоструке транзиције. Европски универзитети ће успоставити стандарде за трансформацију институција високог образовања у Европском образовном простору и Европском истраживачком простору, чиме ће

³³ С циљем подржавања изврности и интернационализације струковног образовања и оспособљавања, европски основни струковни профили би дефинисали одређени удео заједничког садржаја у погледу обука на европском нивоу. Профили, као део платформе *Europass* и допуњени, где је то могуће, алатима за струковно дигитално учење, могу знатно олакшати мобилност ученика и радника, аутоматско признавање квалификација и развој заједничких програма струковног образовања и оспособљавања, квалификација и микроквалификација.

³⁴ Студија Европске Комисије о мапирању центара за струковну изврност: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=8250&furtherPubs=yes>

³⁵ Та амбиција се темељи на предлогу Комисије за следећи вишегодишњи финансијски оквир.

³⁶ То деловање ће бити координисано са европским истраживачким простором.

целоживотно учење и проток талената постати стварност;

- истражити могућности које произилазе из њихове димензије истраживања и иновација како би се помогло уклањање препрека делотворној транснационалној сарадњи између институција високог образовања, ослањајући се на искуства стечена током пилот-позива у оквиру програма Еразмус+ и *Horizon 2020*. Комисија ће утврдити подручја за пружање подршке деловању држава чланица, истражити конкретан приступ за „европску диплому” и изводивост статута Европског универзитета (за решавање прекограничних правних питања), као и приступ за европски систем признавања и осигурања квалитета;
- сарађивати са Европским институтом за иновације и технологију (*EIT*) и другим релевантним иницијативама европског истраживачког простора како би се окупиле водеће организације из пословног сектора, сектора образовања и истраживачког сектора, посебно путем заједница знања и иновација, како би развили иновативно подучавање и учење, оспособили следећу генерацију иноватора и пратили транзицију институција високог образовања у предузетничке организације;
- повезати академску заједницу и индустрију тестирањем нове платформе за размену знања „Таленти-на-захтев”, како би се задовољиле истраживачке и иновацијске потребе предузећа, чиме би се допунила сарадња између универзитета и предузећа.

Како би се **научници могли усавршавати**, Комисија ће у блиској сарадњи са заинтересованим странама и државама чланицама:

- развити Европски оквир компетенција за истраживаче и подржати развој скупа основних вештина за истраживаче;
 - дефинисати класификацију вештина за истраживаче, што ће омогућити статистичко праћење протока образованих особа и договорити се са државама чланицама о скупу показатеља којима ће се омогућити праћење и статистичка анализа;
 - развити наставне планове и програме за отворену науку и управљање науком за истраживаче.
-

2.5. Вештине које прате зелену и дигиталну транзицију на радним местима и ван њих

За радна места сутрашњице су потребне вештине за двоструку зелену и дигиталну транзицију. Зелена транзиција захтева улагања у вештине људи како би се повећао број професионалаца који стварају зелене и дигиталне технологије и знају радити са њима, развијају зелене производе, услуге и пословне моделе, стварају иновативна решења заснована на природи и помажу у смањењу еколошког отиска пословних активности³⁷. Поред тога, Европа може постати климатски неутралан континент, ресурсно ефикасно друштво и циркуларна економија само уколико су њени становници и запослени информисани и схватају како се еколошки („зелено“) мисли и делује.

Осим тога, за постизање дигиталне транзиције у чијем је средишту човек, биће потребна знатна промена у области дигиталних вештина. Европљанима су већ сада потребне дигиталне вештине у животу и на послу, а то се једнако односи на жене и мушкарце: у појединим категоријама, посебне врсте дигиталних вештина су неопходне за више од 90% радних места³⁸. Пандемија и њене последице на наше животе и економије су истакле важност дигитализације у свим областима економије и друштва Европске уније. Наиме, готово 40% запослених је почело радити на даљину током спровођења мера ограничавања ширења болести³⁹. Надаље, у секторима са високим нивоом дигиталног пословања је отворено 40% нових радних места у периоду од 2005. до 2016. године⁴⁰. Међутим, све већа потражња за дигиталним стручњацима се не може задовољити. На пример, у области сајбер безбедности недостаје 291.000 стручњака⁴¹.

³⁷ Увођење Стратегије биономије ЕУ представља добар пример у том смеру, са мерама које омогућују

развој вештина, синергије са образовањем и целоживотно учење.

³⁸ [ИКТ за посао: дигиталне вештине на радном месту: студија коју су за Европску Комисију спровели Ecorys и Дански технолошки институт, 2017](#)

³⁹ [Eurofound, Живот, рад и Covid-19, април 2020. године](#)

⁴⁰ *OECD (2019), [Дигитализација: утицај на обликовање политика и побољшање живота](#), OECD Publishing, Париз. Усп. [OECD Employment Outlook 2019: Будућност рада](#), Оквир 2.1.*

⁴¹ *ENISA, Развој вештина за сајбер безбедност у ЕУ, март 2020. године*

Осим тога, за увођење дигиталних технологија у свим економским секторима, укључујући и у нетехнолошким секторима, биће потребна радна снага са више дигиталних вештина (од основног до највишег нивоа), без обзира на животну доб. Пандемија и мере спречавања ширења болести *COVID-19* биле су снажан подсетник на то да европска радна снага, а у ширем смислу и сво становништво Европе, мора убрзано повећати свој ниво дигиталних вештина⁴². Ово је посебно било уочљиво у образовном сектору, како за ученике и студенте, тако и за наставнике/предаваче.

Мера бр. 6: Вештине потребне за двоструку транзицију

Комисија ће подржати стицање **вештина за зелену транзицију** на следеће начине:

- дефинисањем класификације вештина за зелену транзицију, што ће омогућити статистичко праћење екологазије занимања.
- договором са државама чланицама о низу показатеља којима ће се омогућити праћење и статистичка анализа развоја зелених вештина.
- развијањем Европског оквира компетенција за образовање о климатским променама, еколошким питањима, преласку на чисту енергију и одрживом развоју, којим ће се утврдити различити нивои зелених компетенција.
- пружањем подршке развоју основног скупа зелених вештина за тржиште рада како би оспособљавање у целокупној економији било вођено циљем стварања генерације професионалаца и зелених економских субјеката који поседују свест о клими, екологији и здрављу.
- помагањем у интеграцији еколошких и климатских питања у школовање, високо образовање, струковно образовање и оспособљавање, као и у стручно оспособљавање.

Комисија ће подржати **дигиталне вештине за све**, конкретно следећим корацима:

- ажурирањем Акционог плана за дигитално образовање и представљањем дугорочне визије за побољшање дигиталне писмености, вештина и капацитета на свим нивоима образовања и оспособљавања, као и за све нивое дигиталних вештина (од ниског до напредног). На основу искустава стечених током кризе узроковане пандемијом *COVID-19* у областима као што су учење путем интернета, Акциони план ће бити основа за развој снажних дигиталних компетенција и организацијских способности у системима образовања и оспособљавања (укључујући учење на даљину), у којем се потпуно искоришћавају потенцијали нових технологија, података, садржаја, алата и платформи како би образовање и оспособљавање били примерени за дигитално доба.
- Спровођењем програма Дигитална Европа, чији је циљ изградња стратешких дигиталних капацитета ЕУ већим улагањем у супер-рачунарство, вештачку интелигенцију, сајбер безбедност и развој напредних дигиталних вештина.
- Пружањем подршке дигиталним курсевима за МСП-ове и програму „волонтера у дигиталном сектору” за усавршавање постојеће радне снаге у дигиталним подручјима, како је већ најављено у Стратегији ЕУ за МСП-ове. Комисија ће такође подржати и повезивати посреднике међу МСП-овима, као што су кластери, Европска мрежа предузетништва и Центри за дигиталне иновације како би се омогућило усавршавање запослених у МСП-овима, између осталог у подручју одрживости.
- Пружањем подршке оспособљавању у подручју информационо-комуникационих технологија у ЕУ, *ICT-Jump-Start*, како би се омогућило убрзано интензивно оспособљавање ради решавања проблема недостатка вештина у области ИКТ-а, са нагласком на родно равноправно учење.

Anna руководи малим логистичким предузећем. Учествовањем у оспособљавању *ICT-Jump-Start*, она и њен тим су стекли нове вештине које су им потребне за планирање и спровођење климатски прихватљивих рута испоруке.

STEM вештине (наука, технологија, инжењерство и математика) су кључне за подстицање двоструке транзиције. У доба брзих технолошких иновација, предузећима су неопходне особе са високим нивоом вештина из подручја науке, технологије, инжењерства и математике. Такве вештине су неопходне за

⁴² Сваке године, Комисија објављује Индекс дигиталне економије и друштва (*DESI*) којим се прати ниво основних и напредних дигиталних вештина у свакој држави чланици и у ЕУ

употребу нових технологија, док је висок ниво *STEM* вештина неопходан за подстицање иновација у најсавременијим подручјима ИКТ-а попут вештачке интелигенције или сајбер безбедности. Међутим, тек свака пета млада особа у Европи заврши терцијарно образовање у области *STEM*-а, што је мање од два милиона особа са дипломом у области *STEM*-а на годишњем нивоу⁴³. Тај се број мора повећати, што би се могло постићи промовисањем оспособљавања за *STEM*, посебно међу младим женама. Тренутно тек упола мање жена него мушкараца дипломира у области *STEM*-а у ЕУ, иако постоје велике разлике међу државама чланицама⁴⁴. Упис на *STEM* програме уместо на друге програме високог образовања често зависи од успеха оствареног у средњим школама⁴⁵, али узимајући у обзир чињеницу да девојчице надмашују дечаке у области дигиталне писмености⁴⁶, постаје јасно да важну улогу имају и општа друштвена перцепција и ставови⁴⁷. Потребно је боље објаснити младим ученицима, а нарочито девојчицама, могућности које се отварају уколико се одлуче за *STEM*.

Знатан број грађана у Европи има **предузетничке тежње**, а приметан је и растући тренд у погледу социјалног предузетништва. Оба чиниоца подстичу отварање радних места и доприносе економском расту повећањем конкурентности, продуктивности и иновација. Како би те тежње постале стварност, потребне су велике промене ради усмеравања на развој предузетничких вештина. Системи и пракса професионалног усмеравања би требали на одговарајући начин обухватити предузетничку димензију. Већа информисаност о социјалном предузетништву и другим пословним моделима социјалне економије такође могу помоћи при повећању атрактивности предузетништва и занимања за исто. Социјална економија као водећи чинилац стварања радних места, на пример у вези са циркуларном економијом, помаже и у областима социјалне инклузије и зелене транзиције.

Уз техничке вештине, на тржишту рада све се више траже трансверзалне вештине, као што су сарадња, критичко размишљање и креативан приступ решавању проблема. Због све већег утицаја робота и алгоритама на наша тржишта рада, додатно је повећана потреба за посебним „људским” вештинама, као што су емпатија и прилагођавање променама у сложеним окружењима. Те су вештине посебно важне и с обзиром на растућу сребрну економију и економију неге услед демографских промена, и врло су тражене на тржишту рада. Иако и школе имају одређену улогу у томе, те вештине се често развијају изван формалног учења, на радном месту и током целог живота. Понекад је тешко утврдити, препознати и пренети те вештине, због чега је у следећој фази деловања ЕУ у погледу трансверзалних вештина потребно учинити више како би се исте обухватиле.

Мера бр. 7: Повећање броја особа са дипломом у области *STEM*-а и подстицање предузетничких и трансверзалних вештина

Како би допринела потребном повећању броја **особа са дипломом у области STEM-а**, Комисија ће предузети следеће:

- радиће на повећању атрактивности студија и каријера у области науке, технологије, инжењерства и математике (*STEM*), са мерама усмереним на привлачење девојака и жена, и подстицаће интердисциплинаран и иновативан приступ подучавању и учењу у школама, струковном образовању и оспособљавању и високом образовању.
- у оквиру Комуникације о Европском образовном простору, увешће активности за наставнике како би се решио проблем недостатка наставника у области *STEM*-а у државама и регионима ЕУ.
- Подстицаће образовање у погледу науке активностима везаним за истраживање и иновације, на пример развојем оквира за кључне компетенције и оцењивање; делиће резултате истраживања о образовању у погледу науке у партнерству са Европском мрежом школа; подстицаће употребу портала са елементима друштвених мрежа који окупљају школе из различитих европских земаља, посебно оних које имају искуства са културом отвореног образовања.

⁴³ https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Tertiary_education_statistics#Graduates

⁴⁴ Подаци *Eurostat*-а о особама са завршеним терцијарним образовањем у области *STEM*-а [*educ_uoe_grad04*].

⁴⁵ *OECD*, [Зашто више девојака не одабере каријеру у области *STEM*-а](#)

⁴⁶ [Међународно истраживање рачунарске и информатичке писмености за 2018. годину \(*ICILS*\)](#)

⁴⁷ Европска Комисија, 2016, [Треба ли ЕУ више особа са дипломом у области *STEM*-а?](#), одељак 3.3.1.

-
- Промовисати интегрисани оквир и континуитет учења, између осталог, и између система секундарног и високог образовања, образовања и пословања у партнерству са пословним стручњацима, и даље промовисати отворено образовање, методе засноване на истраживању, такмичења и грађанску науку.

Како би подстакла стицање **предузетничких вештина**, Комисија ће покренути Европску меру за предузетничке вештине, усмерену на развој предузетничког духа и отпорнију радну снагу. Мера ће укључивати следеће:

- јачање и повезивање постојећих мрежа како би се пружила Европска предузетничка потпора потенцијалним предузетницима, при чему се нагласак ставља на младе предузетнице и могућности самозапошљавања у дигиталној и зеленој економији; потпора укључује интернет платформу знања о предузетничким вештинама и приликама за сарадњу⁴⁸.
- подршку у погледу финансирања програма за активности у области предузетничких вештина, европске мобилности за предузетнике и систематичне употребе *EntreComp*-а: Европског оквира компетенција за предузетништво.
- промовисање предузетничких вештина на свим нивоима образовања и оспособљавања – од основног и средњошколског образовања до струковног образовања и оспособљавања и високог образовања, како би се полазницима пружили знање и мотивација којима се подстичу предузетничке активности.

Том мером ће се надопунити предстојећи Акциони план Комисије за социјалну економију, којим ће се, између осталог, промовисати предузетничке прилике које доноси социјална економија, као што су помоћ локалним заједницама, постизање локалних зелених договора и активирање социјално рањивих група.

Како би подстакла **трансверзалне вештине**, Комисија ће предузети следеће:

- осигураће стратешки оквир за признавање трансверзалних вештина како би се пружила потпора стручњацима за вредновање у Европи.
- развиће ресурсе за подршку послодавцима и службама за запошљавање при вредновању трансверзалних вештина. То ће обухватити истраживање онлајн курсева широм ЕУ и повезаних микроквалификација за стручњаке за вредновање, као и успостављање мреже пионирских организација за вредновање које могу размењивати најбоље праксе.

Европско такмичење за младе научнике (EUCYS) које се одржава на годишњем нивоу јесте један од главних догађаја у Европи за представљање талентованих младих научника. Њиме се покрећу такмичења научника на националном нивоу (за младе животне доби од 14 до 20 година), а исто затим окупља њихове победнике како би се такмичили са својим европским колегама.

Пандемија COVID-19 и повезане мере ограничавања кретања су истакле важност животних вештина и наше способности прилагођавања, управљања променама и узајамног помагања као заједнице. Отпорност, медијска писменост, грађанске компетенције, финансијска, еколошка и здравствена писменост јесу кључни у том контексту. Отворена, демократска друштва зависе од активних грађана који су у стању разликовати информације које долазе из различитих извора, препознати дезинформације, доносити утемељене одлуке, деловати одговорно и који су отпорни.

Европска Агенда за образовање одраслих у последњих десет година олакшава европску сарадњу у том подручју. Потребно је још више урадити како би се људима помогло при стицању тих вештина и како би се ојачали облици усавршавања⁴⁹ за одрасле, а нарочито за оне са нижим нивоима вештина и квалификација. Ово превазилази оспособљавање за посао, али такође укључује и волонтерски рад и

старије особе којима су једнако потребне нове вештине.

⁴⁸ [Стратегија за родну равноправност наглашава пружање подршке предузетницама у оквиру кохезионе политике ЕУ.](#)

⁴⁹ СЛ С 484/01 24.12.2016

Мера 8: Вештине за живот

Комисија ће заједно са државама чланицама радити на новим приоритетима Европског програма за образовање одраслих како би се допунио обновљени Европски оквир за сарадњу у области образовања и оспособљавања и подржало остваривање циљева одрживог развоја Уједињених нација. Њиме ће се настојати изградити свеобухватни, квалитетни и инклузивни системи образовања одраслих који ће допрети до свих, укључујући старије особе, а посебно до оних којима је приступ учењу најпотребнији, укључујући учење на даљину и учење преко интернета. Његов приоритет ће бити неформално учење, учење у свим животним ситуацијама, међугенерациско и међукултурално учење, као и учење у заједници. Подржаће се локални центри за учење, библиотеке и шира заједница и цивилно друштво ради сарадње у циљу мотивисања одраслих и омогућавања њиховог учења како би постали отпорнији у кризним ситуацијама.

Krzysztof, стар 74 године, се уписао на курс дигиталних вештина у својој локалној библиотеци. Ту је научио како заказати термин за лекарски преглед и купити карту за воз преко интернета. Његова нова страст јесте чет група о односима у локалној заједници у оквиру које тренутно организује кампању за повећање зелених површина.

3. РАЗВОЈ АЛАТА КАКО БИ СЕ ОСНАЖИЛИ ЉУДИ ЗА РАЗВОЈ ВЕШТИНА ТОКОМ ЦЕЛОГ ЖИВОТА

Трећим градивним елементом Агенде вештина се развијају потребни алати за оснаживање свих, без обзира на то да ли су запослени, незапослени или неактивни, за изградњу вештина током целог живота. Вештине могу помоћи појединцу да напредује у својој каријери и да успешно прелази на нова радна места. Само ширењем истинске културе целоживотног учења можемо осигурати конкурентну економију и кохезивно друштво, као и остваривање права на квалитетно и инклузивно образовање, оспособљавање и целоживотно учење, као што је наведено у првом начелу Европског стуба социјалних права.

3.1. Омогућавање свима да учествују у учењу: индивидуални рачуни за учење

Тренутно се као значајне препреке за усавршавање и преквалификацију намећу недостатак времена за оспособљавање, трошкови оспособљавања и недовољна свест о потреби за оспособљавањем или могућностима за оспособљавање⁵⁰. Директни подстицаји за оспособљавање, попут индивидуалних рачуна за учење, могу помоћи при остваривању целоживотног учења. Њима се обезбеђују финансијска средства за прилагођавање потребама за новим вештинама на радном месту или за промену занимања или сектора, укључујући пресељење у другу државу чланицу. Индивидуални рачуни за учење би могли осигурати пренос права на оспособљавање са посла на посао (или са посла, преко незапослености, на нови посао), а њихово увођење би се могло комбиновати са знатним побољшањима система професионалног усмеравања и вредновања, као и квалитета и транспарентности понуда обука.

У примерима где постоје, финансирање индивидуалних рачуна за учење се разликује од земље до земље, у складу са стратешким одлукама донесеним на националном нивоу. На пример, у Француској се првенствено финансирају обавезним доприносом од стране послодаваца, док Холандија намерава да користи јавно финансирање. При испитивању таквих рачуна, Комисија ће обухватити тај кључни елемент, обраћајући посебну пажњу на обезбеђивање његове применљивости за МСП-ове.

Индивидуалним рачунима за учење би се такође могли осигурати доступност довољног износа средстава за оспособљавање током економске кризе. Појединцима се тако омогућава да акумулирају права на оспособљавање током дужих периода, како би исте могли искористити током периода ниже економске активности, нпр. током периода рада са скраћеним радним временом када имају више времена за

⁵⁰ На основу података из истраживања ЕУ о образовању одраслих.

похађање обука. Тиме се спречава губитак вредности вештина од несвојеволјне неактивности и помаже појединцима да стекну вештине које су им потребне за успешан прелазак на ново радно место.

Мера бр. 9: Иницијатива за индивидуалне рачуне за учење

Комисија ће проценити како би могућа Европска иницијатива о индивидуалним рачунима за учење могла помоћи у попуњавању постојећих недостатака у приступу оспособљавању за радно способне одрасле особе, чиме би им се омогућило да оне успешно преброде промене на тржишту рада.

Осим тога, Комисија ће проценити које службе за подршку и други чиниоци могу осигурати функционисање индивидуалних рачуна за учење. То може укључивати професионално усмеравање, вредновање и транспарентност у погледу квалитета могућности за оспособљавања, као и одредбе о одсуству са посла ради образовања или оспособљавања. Комисија ће, у оквиру свога рада, обављати опсежне консултације са државама чланицама, социјалним партнерима и свим релевантним заинтересованим странама.

3.2. Вредновање исхода учења: микроквалификације

Омогућавање радницима да се усавршавају и преквалификују током цолог живота такође значи да треба осигурати да се сва искуства учења прописно вреднују. Радници све чешће похађају кратке и прилагођене обуке и за то требају добити признање. Такве курсеве могу нудити различити пружаоци услуга образовања и оспособљавања (нпр. институције високог образовања, пружаоци струковног образовања и оспособљавања, истраживачке организације, индустрија, социјални партнери, привредне, индустријске или занатске коморе, организације цивилног друштва).

Микроквалификације⁵¹ служе за признавање и евидентирање резултата таквих кратких курсева, често у дигиталном подручју. Оне могу повећати проходност између различитих облика/система образовања и побољшати флексибилност. Тиме се активности учења боље прилагођавају потребама појединаца, чиме се подстичу иновативнији и инклузивнији приступи, и олакшава се приступ тржишту рада и прелазак на ново радно место. Надаље, микроквалификације могу олакшати даље учење јер се могу акумулирати и последично стећи веће квалификације, чиме се појединцима омогућава да временом акумулирају исходе учења из различитих установа, сектора и земаља, као и оне стечене преко интернета у програмима е-учења. Међутим, до данас не постоје европски стандарди који би представљали темељ за утврђивање квалитета, транспарентности и прихватање микроквалификација у целој ЕУ.

Мера бр. 10: Европски приступ микроквалификацијама

Комисија ће предложити нову иницијативу за остваривање квалитета, транспарентности и прихватање микроквалификација у целој ЕУ. У ту сврху, Комисија ће:

- заједно са свим релевантним заинтересованим странама (јавним или приватним пружаоцима услуга образовања и оспособљавања, социјалним партнерима, привредним коморама, послодавцима) развити европске стандарде који се односе на минималне захтеве у погледу квалитета и транспарентности; Тиме ће се изградити поверење у микроквалификације и олакшати њихова преносивост и признавање широм ЕУ.
- истражити укључивање микроквалификација у квалификационе оквире у дијалогу са националним телима надлежним за квалификације;
- појединцима олакшати похрањивање стечених микроквалификација и њихово представљање послодавцима путем дигиталних акредитива на платформи *Europass*.

Та се иницијатива, између осталог, темељи на резултатима евалуације Препоруке Савета о вредновању неформалног и информалног учења из 2012. године, који се објављују

⁵¹ Микроквалификације се могу дефинисати као документоване потврде којима се признају исходи учења које је остварила одређена особа, а који су повезани са мање опсежним активностима учења, те их корисник добија у облику сертификата, ознаке или потврде (које се издају у дигиталном или физичком облику).

паралелно са овом Агендом вештина.

Ивана је искусан руководиоца набавке у супермаркету. На тржишту се појавио нови софтвер помоћу којег је могуће смањити количину отпада – међутим, Ивана и њено особље требају прво научити како се тај софтвер користи. Након кратког, циљаног модула оспособљавања који организује струковно удружење трговаца, Ивани ће се доделити микроквалификација као доказ њених новостечених вештина које може примењивати код садашњег или будућег послодавца.

3.3. Представљање вештина: нова платформа *Europass*

Након што појединац добије сертификат којим доказује своје вештине, он мора имати могућност да исте представи приликом аплицирања за посао или за даље активности учења. Нове технологије отварају могућности за представљање вештина и изван традиционалне радне биографије, као и за повезивање људи са могућностима учења и запошљавања.

Нова платформа *Europass*, покренута заједно са Агендом вештина, је замишљена као онлајн алат ЕУ који људима помаже да ефективно комуницирају о својим вештинама и квалификацијама, и да их проактивно усмерава према приликама за посао или учење. У оквиру те платформе се нуде бесплатни алати и информације на свим службеним језицима ЕУ како би полазници обука, радници и они који траже запослење могли управљати сваком фазом своје каријере и учења.

Мера бр. 11: Нова платформа *Europass*

Нова платформа *Europass* ће помоћи људима да управљају својим каријерама на тржишту рада које се брзо мења. Помоћу модернизованих алата и информација о учењу и раду у Европи, ажурирани алат ће:

- усмеравати кориснике да процене и опишу своје вештине, и да о својим квалификацијама и искуству обавесте пружаоце услуга оспособљавања и послодавце како би могли предузети следећи корак у оспособљавању или раду;
 - корисницима *Europass*-а предлаже релевантна радна места (путем портала за запошљавање *EURES*⁵² и *Euraxess*⁵³) и могућности учења;
 - користи информације о вештинама како би се корисницима пружиле циљане информације о трендовима на тржишту рада и потребама за вештинама када планирају промену каријере или селидбу у другу земљу;
 - омогућава установама за образовање и оспособљавање да издају дигиталне дипломе и сведочанства/сертификате полазницима у формату „дигиталних акредитива *Europass*-а”, које се примењују свуда у Европи, чиме се подстиче лакше признавање;
 - омогућава убрзано признавање тако што смањује административно оптерећење и могућност превара подршком аутоматској аутентификацији квалификација од стране послодавца и пружаоца услуга оспособљавања; и
 - омогућава мигрантима са законитим боравиштем да представе своје вештине и квалификације, и олакшава признавање тих квалификација захваљујући бољим информацијама⁵⁴. „Алат за профилисање вештина држављана трећих земаља” Европске уније, који се тренутно употребљава у прихватним центрима и организацијама које усмеравају и пружају подршку интеграцији тражилаца азила и избеглица, биће повезан са новом платформом *Europass*.
-

⁵² *EURES* је европски портал за радну мобилност који олакшава слободно кретање радника у ЕУ. Он пружа

онлајн базу података о радним местима и пружа обиље информација везаних за мобилност унутар ЕУ за особе које траже запослење и послодавце. <https://ec.europa.eu/eures/public/homepage>

⁵³ *EURAXESS* - Истраживачи у покрету <https://euraxess.ec.europa.eu/> пружа услуге информисања и подршке професионалним истраживачима, подржава мобилност истраживача и развој каријере, истовремено јачајући научну сарадњу Европе и света.

⁵⁴ Мигранти са законитим боравиштем се и даље суочавају са потешкоћама у представљању сопствених вештина и квалификација стечених изван ЕУ. Видети извештај Заједничког истраживачког центра (2020.) под називом „Стране дипломе, регија рођења и недовољно искоришћавање терцијарног образовања у ЕУ“.

Daniela је од завршетка средње школе радила на разним радним местима као аутомеханичар, и није сигурна који јој је следећи корак у каријери. Захваљујући новој платформи *Europass*, она може израдити лични профил у оквиру којег ће забележити све своје вештине и искуства, и представити дипломе и сведочанства/сертификате. *Europass* ће јој предложити релевантна радна места и курсеве. У оквиру платформе, *Daniela* може приступити информацијама о услугама професионалног усмеравања које се пружају у њеној близини, као и информацијама о студирању и раду широм ЕУ.

4. УСПОСТАВЉАЊЕ АМБИЦИОЗНИХ ЦИЉЕВА У ПОГЛЕДУ ВЕШТИНА

Комисија овом Агендом утврђује нов и динамичан приступ политици вештина на нивоу ЕУ, чији је циљ усмеравање држава чланица и подстицање двоструке транзиције, као и осигуравање опоравка од социоекономских последица пандемије *COVID-19*. **Ако у томе желимо успети, целоживотно учење за све мора постати стварност у Европи, у свакој држави чланици и свакој регији.**

Како би се остварили резултати, а имајући на уму замах који произлази из опоравка и убрзаних транзиција, Комисија предлаже утврђивање квантитативних циљева на темељу постојећих показатеља⁵⁵, које би требало пратити до 2025. године.

Пре свега, морамо знатно повећати удео одраслих који генерално учествују у учењу – само тиме се може гарантовати остварење начела целоживотног учења. Осим тога, како би се осигурала социјална праведност опоравка и двоструке транзиције, Комисија предлаже и различите циљеве у погледу учествовања нискоквалификованих одраслих особа и незапослених у учењу.

- До 2025. године, у учењу би сваке године требало учествовати 120 милиона одраслих особа у ЕУ. То одговара уделу од 50% одраслог становништва и броју од око 540 милиона активности оспособљавања за ту групу током петогодишњег периода.
- До 2025. године, у учењу би сваке године требало учествовати 14 милиона одраслих особа са ниским виоом квалификација у ЕУ. То одговара уделу од 30% те групе и броју од око 60 милиона активности оспособљавања за ту групу током петогодишњег периода.

Праћењем тог показатеља, у комбинацији са мерама утврђеним у овој Комуникацији, позитивно ће се допринети и смањењу удела нискоквалификованих одраслих особа који износи 22% (подаци за 2019. годину), према коме Европа заостаје за глобалним конкурентима.

- До 2025. године, 2 милиона особа које траже запослење (односно једна петина) би требале имати недавно искуство учења. То одговара броју од око 40 милиона активности оспособљавања за ту групу током петогодишњег периода⁵⁶.

Кад је реч о садржају учења, биће потребан широк спектар вештина како би се осигурао опоравак и успех двоструке транзиције. Дигиталне вештине су од кључне важности за рад, учење и друштвену интеракцију, а та се потреба додатно повећала због мера спречавања ширења болести *COVID-19*. Стога је четврти циљ који треба пратити управо удео одраслих особа са барем основним дигиталним вештинама.

- До 2025. године, 230 милиона одраслих особа би требале поседовати макар основне дигиталне вештине, што чини 70% одраслог становништва у ЕУ.

Зелена транзиција мора бити праведна, а притом се посебна пажња мора посветити најтеже погођеним радницима и регијама. Вештине су пресудне за тај подухват. У овој фази не

⁵⁵ Доступни показатељи често не омогућавају прецизан увид у квалитативни аспект оспособљавања. Очито је да се Агендом вештина жели постићи важан искорак и у квалитативном смислу, стављајући у први план начело „оспособљавање за посао”.

⁵⁶ Уз претпоставку просечног трајања активности учења од 3 месеца.

постоје квантитативни показатељи зелених вештина. Комисија ће развити такве показатеље (Мера бр. 6).

Државе чланице, пружаоци услуга образовања и оспособљавања, социјални партнери, предузећа, представници ученика и све релевантне заинтересоване стране се позивају да у оквиру Европског семестра за координацију економских политика расправљају о томе како остварити ове циљеве.

Напредак у остваривању циљева ће се редовно пратити у оквиру Европског семестра⁵⁷. Напредак ће се представити у оквиру годишњег Заједничког извештаја о запошљавању и послужиће као аналитичка основа за специфичне препоруке за поједине земље у погледу вештина, образовања и оспособљавања. Када год је то могуће, Комисија ће пратити циљеве према полу, географским подручјима и, поред нискоквалификованих и незапослених особа, по социјално рањивим групама, попут особа са инвалидитетом.

Показатељи	Циљеви за 2025. годину	Тренутни ниво (последња доступна година)	Повећање (у %)
Учешће одраслих особа животне доби од 25 до 64 година у образовним активностима у задњих 12 месеци: (у%) ⁵⁸	50%	38% (2016)	+32%
Учешће нискоквалификованих одраслих особа животне доби од 25 до 64 година у активностима учења током задњих 12 месеци (у%) ⁵⁹	30%	18% (2016)	+67%
Удео незапослених одраслих особа животне доби од 25 до 64 година са недавним искуством учења (у %) ⁶⁰	20%	11% (2019)	+82%
Удео одраслих особа животне доби од 16 до 74 година које располажу макар основним дигиталним вештинама (у%) ⁶¹	70%	56% (2019)	+25%

Надаље, требало би додатно повећати могућности мобилности у сврху учења за полазнике струковног образовања и оспособљавања широм ЕУ, како је предложено новим програмом Еразмус+ и најављено у Препоруци Савета о струковном образовању и оспособљавању, у којој Комисија предлаже повећање мобилности полазника струковног образовања и оспособљавања са 6 % на 8 %.

⁵⁷ Ова четири показатеља су повезана са прегледом социјалних показатеља који прати Европски стуб социјалних права. Поред два показатеља о учешћу одраслих у учењу током последњих 12 месеци и основним дигиталним вештинама, који су већ наведени у прегледу социјалних показатеља, предлажу се још два показатеља о учешћу нискоквалификованих и незапослених одраслих особа у образовању и оспособљавању. Ти су показатељи већ добро познати; Одбор за запошљавање их је подржао 2018. године (Заједнички извештај о запошљавању за 2019. годину), па се од тада употребљавају у Европском семестру. Показатељ дигиталних вештина јесте исти показатељ који се употребљава у Индексу дигиталне економије и друштва (*DESI*).

⁵⁸ Из показатеља је приметан удео одраслих особа животне доби од 25 до 64 година које су учествовале макар у

једној активности формалног или неформалног образовања или оспособљавања (искључујући активности вођеног оспособљавања на радном месту) у периоду од 12 месеци пре обављања разговора у оквиру истраживања. Тренутан извор података за тај показатељ представља Анкета ЕУ о образовању одраслих. Подаци за тај показатељ ће, почев од 2022. године, произилазити из Анкете ЕУ о радној снази.

⁵⁹ Дефиниција и извори показатеља су слични онима за први показатељ о учествовању одраслих особа у активностима учења. Главну разлику представља фокус на нискоквалификованим одраслим особама, односно на оним одраслим особама чији је највиши остварени степен формалног образовања ниже секундарно (средњошколско) образовање (или још нижи). Стога се показатељем мери удео нискоквалификованих одраслих особа које су навеле да су учествовале у формалном или неформалном образовању и оспособљавању током периода од 12 месеци.

⁶⁰ Подаци су доступни у Анкети ЕУ о радној снази. „Недавно искуство учења” односи се на учествовање у формалном или неформалном образовању и оспособљавању током последње 4 недеље.

⁶¹ Извор података за овај показатељ представља Анкета ЕУ о употреби ИКТ-а у домаћинствима и од стране појединаца.

5. ОСТВАРИВАЊЕ ПЛАНА: ПОДСТИЦАЊЕ УЛАГАЊА

За постизање тих амбициозних циљева до 2025. године потребна је знатна мобилизација приватних и јавних улагања у вештине. Процењује се да би за свеобухватни циљ учествовања у образовању одраслих било потребно **EUR 48 милијарди** годишње⁶².

Осим тога, за спровођење Агенде вештина, биће потребна додатна средства како би се осигурало увођење различитих мера на нивоу ЕУ, као и на националном, регионалном и локалном нивоу.

5.1. Буџет ЕУ за подршку и подстицање улагања у људски капитал⁶³

Предлогом Комисије под називом *Next Generation EU* се обезбеђују знатна средства као део велике буџетске иницијативе за суочавање са економским и социјалним последицама кризе. Комисија ће осигурати да се њени инструменти употребљавају за подршку и подстицање улагања у људски капитал, промовисање родне равноправности и инклузивности. Државе чланице ће се подстицати на коришћење финансијских средстава ЕУ за спровођење националних програма за преквалификацију и усавршавање радне снаге.

Краткорочно, из иницијативе *REACT-EU*, која се финансира из инструмента *Next Generation EU* и предлога прилагођеног тренутног финансијског оквира за 2020. годину, осигураће се средства кохезионе политике у износу од EUR 55 милијарди за период 2020–2022. године. Тиме ће се **Европском социјалном фонду** омогућити усмеравање додатних средстава ка приликама за стицање вештина које прате зелену и дигиталну транзицију.

Надаље, **Механизам за опоравак и отпорност**, који се темељи на EUR 560 милијарди у облику бесповратних средстава и зајмова, пружа државама чланицама бројне могућности за финансирање мера за усавршавање и преквалификацију. Комисијин предлог препорука за поједине земље из 2020. године је био усмерен на хитне мере за ублажавање социоекономских последица пандемије, као и на вештине, образовање и оспособљавање утврђено као краткорочни приоритет за 22 државе чланице. **У националним плановима за опоравак и отпорност које ће државе чланице припремити како би могле приступити финансијским средствима из овог Инструмента, вештине би требале бити приоритет при програмирању.**

У периоду 2027–2021. године, **Европски социјални фонд плус**, са предложеним буџетом од EUR 86 милијарди, и даље ће представљати важан извор финансирања за националне активности усавршавања и преквалификације.

Осим тога, предложени износ од EUR 24,6 милијарди из програма **Еразмус+** ће допринети развоју вештина и њиме ће се финансирати неке од претходно наведених активности, као што су европски универзитети, центри за струковну изврсност и планови за секторску сарадњу у подручју вештина. Надаље, у оквиру програма Еразмус+ може се подржати знатно повећање физичке и виртуелне мобилности у сврху учења широм ЕУ, чиме се отварају нове могућности учења које можда нису доступне у земљи боравишта.

Horizon Europe ће имати кључну улогу у опоравку, нарочито у погледу двоструке транзиције, индустрије и малих и средњих предузећима, али и пружањем подршке универзитетима, истраживачима и подупирањем протока образованих особа и мобилности. Нови програм **Дигитална Европа** ће бити оквир за улагање у развој академске понуде у дигиталним подручјима и понуде специјализованог оспособљавања у подручјима као што су употреба података, сајбер безбедност и

вештачка интелигенција, како би се решио тренутни мањак таквих стручњака.

⁶² Ова процена је заснована на броју додатних одраслих полазника који су потребни у свакој земљи како би се досегла стопа учешћа од 50% (у поређењу са тренутним нивоима учешћа), у комбинацији са паушалним износима по сату оспособљавања запослених за надокнаду трошкова из Европског социјалног фонда у складу са Делегираном уредбом Комисије 2019/2170 и уз претпоставку трајања образовања или оспособљавања од 100 сати годишње.

⁶³ Износи у овом одељку су наведени према ценама из 2018. године

Другим ресурсима се могу директно подржати усавршавање и преквалификација европске радне снаге. **Улагања држава чланица у „инфраструктуру са великим социјалним учинком”** за образовање и оспособљавање, укључујући дигиталну инфраструктуру, могу се додатно подржати из **Европског фонда за регионални развој** и програма *InvestEU*, из којих се у Оквиру за социјална улагања и вештине (са предложеном буџетском гаранцијом од EUR 3,6 милијарди) могу подржати, између осталог, улагања у кључну инфраструктуру у области образовања и оспособљавања.

У контексту зелене транзиције, Комисија је утврдила да су улагања у вештине за транзицију на зелену економију приоритет за свих 27 држава чланица при коришћењу **Фонда за праведну транзицију и његовог предложеног укупног буџета од EUR 40 милијарди**. Инструмент за кредитирање у јавном сектору, у оквиру Механизма за праведну транзицију, за који се очекује да ће мобилизовати између EUR 25 и 30 милијарди, такође може бити извор улагања у вештине⁶⁴. Предложено је да се горња граница **Европског фонда за прилагођавање глобализацији** удвостручи у будућем финансијском оквиру како би се пружила подршка усавршавању радника и samozапослених који су проглашени вишком у масовном реструктурирању индустрије. Програми усавршавања и преквалификације ће се такође финансирати из других инструмената, попут **Фонда за модернизацију**, како би се помогло радницима у регијама и секторима који су погођени зеленом транзицијом.

Комисија позива државе чланице да појачају подршку за усавршавање и преквалификацију, искористе јединствену прилику за мобилизацију десетине милијарди евра из будућег буџета ЕУ у ту сврху и да дају предност активностима наведеним у наставку, а нарочито реформама којима се побољшава понуда и коришћење програма за изградњу вештина.

Комисија ће активно сарађивати са националним телима и другим заинтересованим странама како би осигурала доделу одговарајућих средстава ЕУ за подршку различитим аспектима Агенде вештина утврђених у овој Комуникацији. Комисија ће нарочито подстицати и подржати државе чланице да дају предност улагањима у вештине у оквиру Механизма за опоравак и отпорност, и пратиће напредак у

У наставку су наведене неке од активности које се могу подржати из будућег буџета ЕУ за спровођење Агенде вештина, укључујући Пакт за вештине, нарочито искоришћавањем ресурса инструмента *Next Generation EU*:

Улагање у центре за извођење обука унутар компанија, у којима предузећа у ланцу вредности могу удружити своје ресурсе за прилагођено оспособљавање особља.

Потпуно увођење побољшаних **Планова за секторску сарадњу у области вештина** на националном и регионалном нивоу.

Развој и рад **система за предвиђање потреба за вештинама**, пружање информација о потребама за усавршавањем и преквалификацијом на националном/регионалном и секторском нивоу, укључујући за двоструку транзицију, који обухватају све фазе прикупљања, анализе и ширења информација.

Развој и спровођење **Националних стратегија за вештине**, осмишљених и спроведених у оквиру међуресорног приступа, које прате двоструку транзицију и усклађују деловање у низу политика уз снажно учешће заинтересованих страна, укључујући социјалне партнере, цивилно друштво и актере на тржишту рада, као и сектор образовања и оспособљавања.

⁶⁴ Предлог Уредбе о инструменту за кредитирање у јавном сектору у оквиру механизма за праведну транзицију, *COM(2020) 453 final*.

Спровођење реформи VET-а и шегртовања, које могу укључивати улагања у реформе наставног плана и програма ради веће релевантности за тржиште рада, укључивање зелених и дигиталних вештина, флексибилност и модуларизацију, експанзија програма VET-а на више нивое, успостављање система за осигурање квалитета и праћење особа које су завршиле те програме, стручно усавршавање наставника и предавача у VET-у, подршку мобилности полазника, наставника/предавача и пружалаца струковног образовања и оспособљавања и оснивање Центара за струковну извршеност повезаних са стратегијама паметне специјализације и/или регионалним стратегијама за иновације и раст.

Директне субвенције за шегрте у МСП-овима, укључујући зараде, бонусе за запошљавање и привремено социјално осигурање (до 12 месеци), као и зараде за извођаче обуке и/или њихове доприносе за социјално осигурање како би се стабилизовала и повећала понуда квалитетних и делотворних шегртовања.

Улагања у **опрему и технологије за дигитално учење** и најсавременију индустријску опрему и технологије за пружаоце услуга образовања и оспособљавања.

Подстицаји за развој **дигиталних образовних садржаја и основних наставних модула** у складу са потребама тржишта рада, са нагласком на дигиталним и зеленим вештинама, између осталог и путем интернет платформи за оспособљавање.

Осмишљавање и извођење **кратких курсева за преквалификацију радника** за нова радна места и нове потребе у погледу вештина повезаних са зеленом и дигиталном транзицијом, укључујући **ICT-Jump-Start** обуке и **убрзане курсеве дигиталних вештина за запослене у МСП-овима** како би се омогућило краткорочно интензивно оспособљавање и тако решио проблем недостатка одговарајуће радне снаге.

Осмишљавање и извођење **мастер програма за образовање стручњака у подручју напредних дигиталних вештина** потребних за дигиталну трансформацију и **мастер програма за образовање стручњака у подручју зелених вештина** за зелену економију.

Регионални и локални **центри за предузетничке вештине** за подршку новооснованим предузећима, предузетнички оријентисаним запосленима и иноваторима.

Улагање у **квалитет и правичност система образовања и оспособљавања и њихову релевантност за тржиште рада** како би се осигурало да људи поседују кључне компетенције потребне на тржишту рада и у друштву.

Улагање у **центре за образовање одраслих у заједници**, у којима особе свих старосних група могу учити и размењивати информације и градити отпорније и повезаније друштво.

Успостављање, пробни рад и пуна оперативност програма којим се стављају на располагање **индивидуални рачуни за учење**.

Мере за учествовање у оспособљавању, нпр. зајмови/бесповратна средства за образовање одраслих, финансирање одсуства за потребе оспособљавања, накнаде за оспособљавање за незапослене.

Подршка за **програме оспособљавања који прате програме скраћеног радног времена** којима се запослени и samozапослене особе нарочито штите од ризика од незапослености.

5.2.Побољшање оквира за подстицање улагања држава чланица и приватних улагања у вештине

Фондови ЕУ могу деловати као катализатор; међутим, улагања у вештине се требају финансирати другим јавним и приватним улагањима. Ово је исплативо: улагањем 1 евра у усавршавање и преквалификацију се, по правилу, остварује поврат од најмање 2 евра у приходима или уштедама⁶⁵. У ту сврху, уз конкретне могућности финансирања у оквиру програма ЕУ, Комисија ће спровести низ мера за подршку јавним и приватним улагањима у вештине и људски капитал.

**Мера бр. 12: Побољшање оквира за подстицање улагања држава чланица и
приватних улагања у вештине**

Како би подстакла улагања у вештине, Комисија ће:

- тражити најбољи начин како **фискални оквири** могу помоћи при изградњи отпорнијих друштава, подршци реформи и улагањима у људски капитал и вештине, и то у оквиру
-

⁶⁵ „Стратешки водич за усавршавање“, *PwC*, 15. јул 2019. године

актуелне јавне расправе покренуте на основу Комисијине Ревизије економског управљања са циљем опоравка, уз очување фискалне одрживости;

- настојати да побољша **извештавање великих предузећа о људском капиталу**, између осталог и о развоју вештина запослених. Осим тога, Комисија ће истражити и друге начине за повећање транспарентности расхода предузећа за људски капитал, на пример јаснијим навођењем тих улагања у финансијским извештајима;
- радити на **статистичким подацима о јавним и приватним улагањима у вештине одраслих** заједно са националним агенцијама за статистику, између осталог и развојем „сателитских рачуна” како би се побољшала транспарентност извештавања о вештинама у оквиру националних рачуна и буџета;
- проценити **иновативне механизме финансирања који могу подстаћи додатна улагања у вештине**. У предложеном побољшаном програму *InvestEU*, предвиђа се могућност финансирања активности у подручју вештина, као и образовања и оспособљавања, између осталог и путем пилот-пројеката за склапање уговора са социјалним учинком, као начина подстицања приватних улагања за остваривање социјалних циљева. Комисија ће стога са Групом Европске инвестиционе банке и другим спроведбеним партнерима истражити потенцијал различитих врста уговора са социјалним учинком, нпр. **обвезница са социјалним учинком**, за подстицање улагања у вештине.

Шта је обвезница са социјалним учинком?

Обвезница са социјалним учинком представља иновативни механизам финансирања у којем владе склапају споразуме са пружаоцима социјалних услуга, попут друштвених предузећа или непрофитних организација, као и са улагачима који плаћају за остваривање претходно дефинисаних социјалних исхода, на пример у погледу вештина⁶⁶. Циљ је финансирати социјалне услуге, нарочито оне усмерене на иновативна решења за друштвене изазове или на превентивне мере.

Путем овог механизма, влада или посредник прикупља средства од улагача из приватног сектора, добротворних организација или фондација. Та се средства се додељују пружаоцима услуга како би покрили своје оперативне трошкове. Уколико се постигну унапред договорени мерљиви исходи, држава наставља са плаћањима посредничкој организацији или директно улагачима.

⁶⁶ Шта су обвезнице са социјалним учинком, радни документ *OECD*-а, стр. 4. 4.

ЗАКЉУЧАК

Сада је време да се сви ангажујемо. Овим позивом на деловање Комисија настоји да вештине стави у средиште европског политичког програма за следећих пет година како би право на целоживотно учење постало стварност и како би се спровело прво начело Европског стуба социјалних права. За опоравак наше економије, јачање конкурентности Европе на светском нивоу и напредовање уз двоструку зелену и дигиталну транзицију, потребна је одлучна политика у области вештина. У ту сврху, Комисија ће:

- предузећима, социјалним партнерима и другим заинтересованим странама предложити САРАДЊУ у оквиру амбициозног Пакта за вештине;
- развијати ВЕШТИНЕ ЗА РАДНА МЕСТА засноване на приступу развоју вештина усмереном на будућност, који се темељи на поузданим информацијама о вештинамама као и на модерном и динамичном образовању и оспособљавању које је директно повезано са потребама тржишта рада и друштвеним потребама;
- ОМОГУЋИТИ ЉУДИМА изградњу властитих вештина, што ће се постићи развојем иновативних алата и флексибилнијих и приступачнијих облика учења.

Како би се та амбиција остварила, Комисија предлаже амбициозне квантитативне циљеве који ће омогућити мерење напретка на годишњем нивоу. Комисија позива државе чланице и све заинтересоване стране да помогну у остваривању ове „револуције вештина“, и да у потпуности искористе досад невиђене могућности које нуди инструмент *Next Generation EU*.